Број 252. У Новом Саду, у среду 15. новембра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. за Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и За све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Писмо из Троједнице.

Врата наше саборнице се ово дана опет отворила, да ступе у саборницу оци народа, одморни сада након дуже почивке, те да са зановљеном снагом већају опет о добру народа. Тако би морао човјек помислити, кад не би познавао наших прилика. А ми који имадемо прилике сваки дан, да својим очима гледамо све, шта се овдје дешава, кажемо, да ће на миг банов опет да се покрену они аутомати, оне мртве фигуре, које се мичу само онда, кад се повуче за канап, на којем су причвршћене.

Мислимо ту нашу владину, или — како се она сама зове — „народну“ странку, а у првом реду, наш славни српски клуб.

Од како се растадоше из Загреба наши клубаши при последњем засједању нашега сабора, није прошло дана, а да се српском народу не нанесе нова увреда. Српске петиције сахрањене су славно уз одушевљене говоре наших клубаша, па сада почивају у миру, а ми остајемо и на даље грађани другога реда.

Кад год смо узели перо у руке, да у овом листу говоримо о нашим приликама, или боље рећи неприликама, увијек смо тврдили, како нам је са нашег народног гледишта овде све горе. Стеклиштво се у нас тако зацарило, да се без зазора и од најважнијих фактора отворено тјера и пропагира. Отворено се иде за тим, да нас са свих позиција стјерају, и да све наше аутономне земаљске установе понесу на себи обележје чистога Хрватства. А то другим ријечима значи да се пред свјетом представи, као да у овој земљи живе сами Хрвати.

Али како се ту лукаво, како препредено, језуитски ради!

Постојало је у Загребу земаљско позориште, које се званично звало „кр. земаљско казалиште“. За блажена времена Исе Кршњавија, преустроји се позориште то, донесе се закон о њему и на трошак земље подигне се нова, дивна позоришна зграда. Све док то није било готово — није било говора о томе, да ће позориште добити другачије име, а кад је већ све било готово — наједанпут позориште се зове: „кр. хрватско земаљско казалиште“.

Осим зграде вотира се сваке године позоришту субвенција од 120.000 круна из земаљског прорачуна, па и крај земаљске субвенције — где имаде бар трећина српског новца — ни за лијек ни једног српског комада нема на позоришном репертоару. Чист хрватски стеклишки завод, у којем се и такови комади дају, гђе се исмијавају или грде Срби!

Свеучилиште су са свим постеклишили. До скора је професорски збор састојао из самих обзораша, а сада су владиновци и ту у већини, јер је бан једноставно отјерао оне професоре, који му нису по ћуди били, но и ови владиновци нису ни за длаку мањи стеклиши. Чак се тако далеко иде, да ректор на својој инаугурацији довикује ђацима: „Чувао вас бог хрватски!“

А ипак ђака Срба имаде — кад се одбију католички богослови на два свјетска факултета — добра четвртина. Но то су сироте. Шта се и шта радило, док се није основало друштво за потпомагање сиромашних Срба ђака, било је и повуци и потегни и једва се смиловаше и дозволише богови са Маркова трга. Бан је управо силом тјерао наше ђаке у хрватско друштво, дакле да се похрвате, управо по рецепту некојих мађарских шовена, јер како се год онде ради на јединственом мађарском народу, тако овђе на јединственом хрватском

Но јадно је и са тим једним српским друштвом. Хрватски ђаци да покажу надмоћност хрватске културе у пол бијела дана скидају у свеучилишној аули таблу српског друштва, излупају је и ногама газе.

Ректор и сенат немају моћи, да заштите слободу својих ђака и да успоставе таблу на њезино мјесто и прибаве задовољштину увријеђеном српском друштву, него се испод жита ради, да се она дјечурлија незрела и фанатизована не изазива

Кад не бисмо знали, да и ректор и сенат у души одобравају вандализам својих хрватских ученика, ми бисмо само сажаљевали и ректора и сенат, што имају тако малу власт. Али није то тако. Та ено шта се збило, кад су хрватски ђаци спалили мађарску заставу! Е али су Мађари устали на обрану своје народне части, а на жалост за нас нема ко, јер наши Срби клубаши не смију или неће а глас српске штампе немоћан је.

Исто српско друштво хоће да држи главну скупштину, па док се свима оваким друштвима и цјелом образованом свјету, па и у Загребу даје једна свеучилишна дворана — српско друштво не може да добије, јер се ректор боји демонстрација од стране хрватске омладине. Ту човјек мора у чуду да се прекрсти. Та јесмо ли ми у опће равноправни грађани или нијесмо? Смијемо ли се ми у опће звати Србима или не смијемо?

Жалосни српски клуб нема ни толико моћи ни љубави према српској омладини, да присили стеклишку господу, да једнаком мјером мјере свима ђацима.

Даље у идућем писму.

Србенда.

Jus fortioris у Босни.

И ако на зулум нема права нико, па ни онда кад то оправдава да тиме добро чини, опет су на срамоту Калајеву, зулуми босанско херцеговачких власти неисцрпиви, а особито од времена, од кад ми мусломани начинисмо нашим јадима и невољама пролаз у јавности. Од кад ми и наша браћа православни, као два најјача елемента, који укупно сачињавамо велику већину грађанства, који сачињавамо народ по његовим историјском значењу, као старосједиоци ових покрајина — затражисмо своја вјерска и народносна права, од кад почесмо одлучно захтијевати да власт подржава потребну обзирност напрама нашој вјери, нашим светињама и традицијама — од то доба навукосмо на се ужасну освету и притисак Калајеве владе; јест, од то доба нам душа дише кроз иглине ушице

Ми се мусломани истина, тек недавно пренусмо из мртвила, гдје се бијасмо изгубили у густој тами кад за нас нахрупише нове прилике и одношаји, али чим прогледасмо, видјесмо да смо не само остављени и напуштени сами себи, но шта више и запостављени. Због тога сада тражимо права, а не милости, тражимо једнака права, а не повластице. тра-

ПОДЛИСТАК.

ПЛОДОВИ ТАВНИЦА.

Франсоа Копе.

Тек је навршио десету годину, а већ га први пут ухапсише и то због скитње. Пред судом је говорио:

— Зовем се Жан Летур. Служим већ по године код човека, који пева уз виолину на тргу Бастиља међу два фењера. Морам и сам да помажем певати, па онда заиђем и говорим: »Најновије песме, само два суа од комада«! Он је увек пијан и бије ме. Зато сам умакнуо, те ме предпрошлу ноћ ухапсише у једној пивници. Пре тога сам био код једног, који је кућарио и продавао прашак против зарезника. Мати ми беше праља и звала се Адела. Подземни стан у Монмарт четврти плаћао је за њу један господин. Беше добра радилица и врло ме је волела. Заслуживала је прилично, јер су се код ње прали многи келнери, који требају много више рубља, но други људи. Недељом би ме увек раније метнула у постељу, да би могла ићи на бал а тежатником ме слала у школу, где сам научио нешто читати. Полициста наше четврти стајао би обично под нашим прозором и разговарао се с њоме.

Био је то леп човек и носио је медаљу из кримског рата. После су се и узели и тада наста зло. Он ме није волео и увек је дражио моју матер против мене. Било је батина као кише, и да само не будем код куће, проводио сам цео дан на тргу, где су пеливани. Мој очух изгуби своје место, а мати своју муштерију. И тада је ишла по кућама, да пере кошуље, да би могла хранити свог мужа. После се разболи и умре у болници за сиротињу. Беше добра жена. Од то доба сам служио код оне двојице. А сад ћу зацело у тавницу?

Тако је говорио одрпани дечко просто и заједљиво, као какав зрео човек. И како се нико није јавио, који би га хтео узети себи, то га послаше у поправилиште. Како беше слабе интелигенције, лен и неумешан, научио је само плести котарице. Али и опет не беше суров, по питом и миран. Изгледало је да не беше у школи овој од најпокваренијих. Али кад је навршио седамнаест година, па га стога одпремише и кад се нађе сам саморан на улицама париским, састане се поново са својим старим друговима из поправилишта, који сви од реда беху обични крадљивци а уз то вршише мање или веће прљаве послове. Учили су псе, да лове пацове, виксали су ципеле код опере, приказивали се као атлете, које су у рвању обарали херкулеси по вашариштима или су посред јасна дана крали сад ово сад оно, што им је долазило до руке. Жан се дружио са свима и већ након неколико месеци, одкад је изишао из поправилишта, буде осуђен на годину дана затвора због тога, што је украо пар старих ципела

Метнуше га у затвор где су били политички заточеници, да овима чисти обућу. С великим чођењем посматрао је он овде све оне младе људе који су нехатно били обучени а сваки од њих се трудио, да води велику реч и да се држи што достојанственије. Средиште њихово беше ћелија најстаријег им друга. Овај је имао тридесет година и беше већ одавна у затвору. Та ћелија беше прилично велика. По зидовима беху разне накараде у боји, а са прозора се могао видети цео Париз. Ту су се заједнички хранили ови политичари и поправљали вечиту »чорбу с говеђином«, воћем, сиром и вином, што им је Жан доносио из кантине. Ручкови су дуго трајали, при томе се лармало и дивљачки разговарало. После вечере пак, певали су марсељезу и Са іra. Кад би дошао какав новајлија указиване су му првог дана велике почасти. Звали су га »грађанине«, па су према томе и поступали, али већ сутрадан су га звали по надимку му, као и остале. Падало је ту и звучних речи, које Жан није разумео. Шта више једном чује он, како један ружан гуроња, који би сваку ноћ исписао тма божја листова хартије, као какав диктатор рече: »Ствар је свршена. Министарство ће бити овако састављено: Рајмунд, министар јавне наставе. Марцијал, унутрашњих, а ја спољашњих послова.«

Кад је Жан што'но реч одувао своје, лутао је и опет по улицама, али увек под поли-

жимо и захтијевамо закон и правду. То тражимо, јер не можемо више да сносимо, да буде закон лична воља човјека, у кога је у рукама неограничена власт па који чак ту своју власт подијељује и својим најнижим органима, да нас гоне и сатиру.

С нама се поступа — Боже ме опрости — као са робовима, нас чиновници ове управе сматрају неким подређеним створовима — и, што су некад древни Римљани својим робовима клицали: ‚Sclave non est homo‘, то сада — Бенке, Рукавине, Питнери, Лазариниј е, Беркси, Трешчеци и други Калајеви „про конзули“, пуни „освајачке“ гордости над нама понављају. Уобразили себи, да су све покрајине „освојене“, а ми урођеници да смо варвари, које треба укротити са ‚Hafersack und Peitsche‘.

Да се ово нечовјечно средство над нама употребљује, ево фактичног доказа: На тужбу Х. Мехе Араповића из Јајца, коју је 23. септембра о. год. поднио котарском уреду као суду у Јајцу против Анте Вукадина, Шокца, такођер из Јајца, ради увреде поштења и светиње, што му је речени Шокац јавно и пред више особа, а без икаквога повода опсовао браду и свеца Мухамеда (А. С) — бијаше одређена расправа на дан 20. октобра о. г.

Расправу је водио судбени пристав др. Леденик. На расправи је био преслушан међу осталима, као свједок и Ибрахим Софтић трговац из Јајца, па пошто се исти пригодом саслушања изјавио као прави мусломан, да је и он том безобразном и дрском псовком увријеђен, као и сви други мусломани, одмах га је због тога споменути судбени пристав осудио на 2 дана затвора, те не давши му ни прословити, с мјеста га стрпа у хапс. На расправи се доказа, да је оптужени Шокац крив, ради чега бијаше на „пуних“ 14 дана затвора осуђен. Ну што би даље? Др Леденик дође сутра-дан т. ј. 21. октобра о. г. и то у 2 сата после поноћи у хапс. мало накекерушен, са голом сабљом у руци. Сужни лежаху мирно, кад судац повика пун срџбе и бијеса: „Гдје је Ибрахим Софтић?!“

Јадни Ибрахим скочи иза сна сав уплашен, а он га (судац) поче псовати и грдити, говорећи му, да се он не смије у хапсу клањати (Бога молити). Леденик хтједе својом суровошћу да изазове Ибрахима не би ли му штогођ одвратио, па да га онда туче и сијече, али Ибрахим ћуташе и стајаше пред њим као окамењен. Кад то Леденику није испало за руком онда остави Ибрахима, па приђе православним Србима од којих беху шесторица у истом затвору. Православне поче одмах ударати сабљом тако, да је четворицу од њих озлиједио и то: Милу Гутића, Саву Шумара, Цвију Миловца и Шпиру Полића. Сву четворицу је испарао сабљом по глави и по рукама, а једном је и нос разбио. Кад су невини људи почели на сав глас јакати и звати у помоћ, онда је Леденик изишао из собе где су мушки па отишао у одељење где је женски хапс у коме је била једна Српкиња и једна Циганка затворена.

И женскима дође са голом сабљом у руци и на њих поче викати, на што оне устрављене завришташе и за помагаше. Кад је из женскога хапса изишао, онда је са сабљом вијао испред хапса кључара исте хапсане Омера Сарача и он му је тешком муком умакао. Сјутра-дан, ово нечувено насиље беше пријављено котарском предстојнику у Јајцу, који до душе одреди, да лечник прегледа озлијеђене људе и истима ране завије, али судбени пристав Леденик не беше ради тога недјела позват на одговорност.

Примјетити ми је још и то, да је Леденик био дошао у хапс с намјером, да туче Ибрахима Софтића, јер беше на њега љут, што је свједочио против Анту Вукадину, то му није било доста што га је на правди Бога два дана затворио, него још хтједе да га измлати.

По овоме може свак просудити каква је сурова сила и притисак над нама мусломанима и православним Србима. Средство је ове управе грубо тлачење и неправда. Па је ли онда непојмљиво што је рад ове управе уродио презирањем и неповјерењем? И, ко треба да жање ове плодове? — Онај, ко је сејао — Калаји.

Ехли-Ислам.

Политички преглед.

Из угарског сабора. У угарском сабору продужена је специјална расправа о каналима за пловидбу и поливања њива. Министар земљорадње Дарањи, говорио је опширно о томе, да држава није у стању да узме све у своје руке, зато овај предлог треба да изведу друштва за регулисање река. Има их доста, а та су друштва показала својим радом, да вреде. Још је примљено, да трошкове канала за поливање сносе они, који употребљују те канале, односно, чије ће се њиве поливати. Предлог је примљен цео са малим изменама и у специјалној дебати.

Скупштина савеза економских задруга, била је прошле недеље у Будимпешти. Савез има 22.000 круна у иметку, 4.600 круна више но лане. Пошто савез нема довољно средстава то ће само продужити досадањи рад. Приређиваће економска предавања, економске утакмице и посветиће највећу бригу, да што боље испадне II. изложба економског савеза, који ће бити 1902. године у Пожуну. Ван тога је усвојила скупштина предлог, да се умоли сабор, да се изведу реформе берзе у том правцу, како се не би на берзи шпекулисало са храном, која не постоји, што није управо шпекулација, него коцкање. То тим мање, јер таква „шпекулација“ шкоди онима, који произвађају храну.

Стара Србија и Мађедонија. Из Софије јављају: „У овдашњим консуларним круговима, много се говори о мађедонском комитету у Софији, који живо ради, да на пролеће изазове нереде у Старој Србији и Мађедонији. Пошиљање оружја на границу изазвало је страховање, јер се и иначе зна, да комите има већ своје магацине оружја у пограничним селима и манастирима.“ — Даље јављају и ово: „Руски заступник звао је к себи Сарафова и препоручио му је, да централни комите ништа не предузима у Старој Србији и Мађедонији, што може нарушити мир у тим земљама. Сарафов је после тога отпутовао на границу и позвао је на договор неке своје пријатеље из Мађедоније. Сумња се, да ће Сарафов бити у стању, да спречи покрет, за који је све спремљено“.

Кригер у Европи. Из Париза јављају, да се Кригер кренуо оданде у Брисел, јуче у понедељак, или најдуже данас у уторак. У Брислу ће остати два дана. Одатле ће у Хаг, а из Хага у Берлин. Међутим из Брисла је стигла вест, да је краљ Леополд јавио Кригеру, да се не задржава у Белгији, јер хоће да избегне сваку изјаву и демонстрацију, која не би била повољна по Енглеску. Белгијски лист ‚Etoile Belge‘ потврђује ову вест као истиниту. У Паризу народ непрестано чини овације Кригеру, који се чешће мора да покаже на балкону да га свет види и поздрави. Кригер не прима скоро никаква изасланства. Примио је Рошефора који му је предао почасну сабљу намењену храбром бурском генералу Кронжу, који чами у заточењу енглеском. Дивну сабљу ову сачинили су у Француској добровољним прилозима. Све демонстрације у Паризу а у почаст Кригерову текле су мирно и достојанствено. Полиција није имала скоро никаква посла, и ако је у великом броју спремна била да спречи изгреде.

Бура у немачком сабору. Још се нису стишали ни узрујани духови због расправе у ствари кинеског рата, кад сутра дан отпоче у сабору бурна расправа о 12.000 марака. Један виши чиновник немачког министарства унутарњих послова тражио је од централног савеза немачких индустријалаца 12.000 марака. Са тим новцем хтео је да развије агитације у корист једног предлога, који је наперен против малих занатлија и радника у Немачкој. Новац је добио, али је ствар избила на површину. По себи се разуме, да је

цијским надзором. Њега су час апсили, час пуштали на слободу. Није он кукавац ни слутио, колико се његовој јадној личности поклања пажње. Читав свежањ аката био је исписан његовим именом и то лепим, округлим словима.

Две године био је на слободној нози. Хранио се у »Калифорнији«, у најјевтинијој париској гостионици, а спавао је у јадним конацима. Носио се као прави одрпанац, а кад је имао новаца и бријао се. Даном приликом чинио је мање услуге за напојницу: отварао врата и вођао на вашарима коње. А да несрећа буде потпуна, извукао је приликом асентације добру бројку. Ко зна, можда би га војна служба спасла од пропасти! Једном, кад су га заједно с другим лолама ухватили на улици, те погонили због »пљачкања« неких пијаница, што су поспали били на улици, одлучно је порицао, да је и он учествовао у пљачкању. Можда је говорио истину. Али његова прошлост је говорила против њега и суд га осуди на три године.

Кад је и овом приликом одужио своје, пустише га, и он опет доспе међу париске скитнице и лопуже. Али сад само за кратко време. Након шест недеља, ухватише га на једном тежем прокопавању и осудише га на петогодишњу робију на галијама. Тада му је најтеже било растати с једним псетом, што га је нашао на једном ђубришту. То га псето веома волело . . . Кугла на ногама, тешки послови у пристаништу, батине, тврда дрвена обућа, супа од препотопског пасуља, немање новаца за дуван и спавање на постељи пуној стеница, беху радости, што их је уживао у Тулону за пуних пет врелих лета и пет јаких зима. Одатле га допратише под јаком стражом у Верњон, где је извесно време радио неке послове на обали. Затим му досади. Украде се и побегне из овог боравишта, те се врати у Париз.

Имао је у џепу педесет и шест франака. То беше надница му за пуних пет година најтежа рада. И тако је имао времена за премишљање. За време његова одсуства, стари другови му се раштркали. Био је сигуран, да га неће наћи и ноћивао је у неке старе жене, којој је рекао, да је мрнар, који је недавно изгубио своје исправе на мору, кад се лађа разбила. Сад тражи ново место. Његово преплануло лице, руке пуне жуљева и по неки мрнарски изрази, сведочили су, да је истина, што рече.

А кад се једном усудио, да изиђе на улицу и кад га пут случајно одведе у четврт, где се родио, он се уједаред сети свога детињства, баш кад је дошао до школе, где је научио нешто читати. Било је врло топло време и врата беху широм отворена. Једним погледом је Жан прегледао целу школу. Ништа се у њој није изменило. И све, што је видео, на мах га сети његова невина далека детињства. Задубљен у посматрање, Жан и нехотице прочита с табле из библије, што их нечија вешта рука за углед тамо написала, а које су гласиле: На небу се више радују једноме грешнику, који се покаје, но деведесеторици праведника!

Беше, дакле, час одмора. Учитељ је сишао с катедре и стајао међу гомилом својих ученика, којима је причао нешто из повеснице. Каква невина веселост је вирила из очију овог голобрадог младића у дугачком црном капуту. Ни једно од оних радозналих лица око њега, није изгледало тако детињски као његово лице, и кад је после једне шаљиве речи прснуо у сладак смеј, ударише за њим у највећи смеј и сви његови слушаоци. Како дирљива слика беше то! Жан не могаше да скине ока свога с ње. И његову душу сад први пут обузе неки слатки осећај. И његово срце, то окорело срце, што ни онда не хте јаче закуцати, кад га је надзорник камџијом шибао по лицу или песницом лупао му главу, то срце удараше сад тако јако, да је мислио, е ће се угушити. Пун туге, он стисну очи и зажмури пред овом лепом, па опет тако мучном сликом и силом угуши у себи известан покрет, што га хтеде изазвати у њему кајање. За тим се удали великим и брзим корацима. Па онда му опет падоше на ум речи с табле.

(Свршиће се.) З. В.

ова прљавштина изазвала велику ларму у немачкој штампи, па је свако са највећом радозналошћу чекао, како ће да се сврши пред сабором.

Социјалиста Ауер устао је против тога најодлучније у сабору. Буд се тим предлогом иде за тим да се сиротињи избије из руку једино оружје, коалиционо право, то се нашао угледан чиновник министарства унутарњих послова, да закуца на врати централног савеза и тражи новаца, да он тим новцем ради за тај предлог. Овде није говор, рече Ауер, о подмићивању једне особе, већ је овде реч о многоој још ствари. У званичној изјави вели се још: „Исправе, да су 12.000 марака употребљени у праву сврху њихову налазе се у рукама управитеља. Није ли ово ужасан доказ јадна морала у владиним круговима. И није тајна, да је влада сама нашла за потребно, да повуче натраг оне предлоге, који су ишли у корист раденика, јер је тако хтео централни савез индустријалаца. А од каква утецаја то може бити по данашње стање, о томе нека размисле они. који имају интереса да се подржи данашњи државни и друштвени поредак. И Ауер рече, кад би се само за тим ишло, да се сургуните морална и етичка основа државе, то би нас се слабо тицало, и ми не би имали разлога да против тога устајемо. Али се не ради само о томе. „Ми заступници радиног народа, рече Ауер, осећамо најгоре, како се поступа са народом. И још један велики чиновник министарства хоће да послужи, као средство капитализму, да угуши радника. Такав случај још се није догодио у Немачкој. И сваки поштен човек мора узвикнути: доле са таким јадним системом! На поље са таким бедним апаратом. Државни канцелар Билов покушава да одбрани владу од оштрих напада ја. Вели, да је панама била још много гора ствар. Поступак тог великог чиновника назива неумесним. и постараће се с владом, да се тако што у будуће не догоди. — Заступник Мункел (слободоумна народна странка) рече, да обе те ствари, које се збише у последње време, и које изазваше буру у сабору, врло личе једна на другу. 153 милијона и 12 милијона марака издати су без приволе сабора. Тамо су учињени велики издаци, за које се сабор морао питати. А овде је примљен мали приход, који је није требао примити, пре но што се сабор не пита. Жалосно је врло, што се у највишем државном звању, није могло расудити, куда то води. Једна влада тим је гора, што се дубље баца у службу једне странке. И жалост је, кад се већ за таку тричаву свото баца у службу једне класе, која хоће закон само за свој ћар да ствара. Овде није разговор о једној личности, већ о једној јадној ствари, са којом је влада своје руке упрљала. (Бурно одобравање).

Рат између Кине и удружених сила.

Енглеска и Немачка подржавају вести, да је Русија доиста склопила са Кином засебан уговор. Ту вест подржавају упорно и ако најновије вести јавише, да је међу заступницима сила дошло до спора зума и да су склопили услове мира у начелу. Но не треба смести с ума, да се још пре неколико недеља јавило било из Пекинга, да је међу заступницима потпун споразум, па ипак се касније испоставило, да није истина и да се чак заступници потпуно били разишли. Утаначени услови најновијег споразума састојали би се у овом: 1.) Да се казне коловође побуне. 2.) Да кинеска влада плати одговарајућу отштету поданицима разних сила, за учињено им зло. 3.) Да се остави једно јако одељење војске, које ће бранити посланства. 4.) Да се поседну извесне тачке између Пекинга и Такуа.

Руски лист „Нови Крај“ што излази у Порт-Артуру, јавља о најновијем едикту кинеског цара. У томе едикту кинески цар баца сву кривицу, због беде и несреће, које надођоше на Кину, због побуне против странаца, на принчеве и министре кинеске. Себе пере од сваке кризице. С тога излива свој гњев на њих и признаје да треба строго да се казне. И с тога заповеда да се принчеви Чуан, Чај Сун, Пу-Чин, Чајлијен, Чај Јан, Туан, за тим Кан и министар правде Чао-Чу-Чијан свргну са својих звања, свога племства, свога достојанства, рада и имања, и да се предаду војном суду, који ће их строго казнити. А то да послужи за опомену кинеским поданицима.

Енглески листови јављају о новом сукобу између Русије и Енглеске. Русија доиста неће да уступи Енглеској кинеску северну жељезницу. Енглеска пак не може никако попустити у том питању, јер би онда љуто страдао њен углед у Кини. Руси тврде, како им је из Петрограда наређено, да ту жељезницу задрже све до год се цела руска војска не повуче из провинције Печили. Кинези су пак задовољни с тиме, што је Русија посела ту жељезницу Но, при свем том, Енглеска не може то мирно да гледа, те се и онако запето стање између Русије и Енглеске, још већма заоштрило.

У патријаршији.

Над Карловцима се спустила густа магла Сјајно осветлење из двора не може да пробије ту маглу, но изгледа, као жижак у сиромашној колеби.

У двору је све мирно. Нека прилика спушта се по степеницама и оде у подземне одаје (сутерен). Кад су се врата отворила из одаје се чу глас: — Његова Светост.

— Да, Његова Светост! рече прилика, која уђе у собу. А у соби лежи на постељи мушка прилика, двороуправитељ, крај њега једна женскиња.

— Чуо сам да си болестан! каже отац Георгије и посади се поред кревета.

— Јесам рече болесник. Ал проћи ће; није опасно.

— Па шта је? пита отац Георгије.

— Болесник не одговара, али место њега узе реч женскиња што му седи чело ногу: — Шта му је, једио се!

— А ко га је то разљутио, пита отац Георгије строго.

— Та због оне ваше наредбе

— Због које моје наредбе?

— Па због оне, којом сте наредили, да мене од сад сви у двору зову по мађарски: „anyók“ (наша мати.) онако како је то у будимском епископском двору.

— Шта, а зар се ко усудио, да не испуњава моју наредбу? разљути се отац Георгије.

— То не! Али кад већ мене тако зову, требали би и овог мог кукавца да зову, као што у Будимпешти зову епископског оца: — „apók“, (наш отац.)

— Е гле, молим те, кликну отац Георгије. Па људи божији, што ми не кажете?! Заборавио сам као мртав, ал сад ће то бити.

И отац Георгије седе за писаћи стол написа нешто и предаде болеснику, да то одмах сутра уручи секретару.

И од ото доба двороуправитеља не зову више двороуправитељем, него по будимски apók (наш отац).

Боже мој, како је то сад лепо у патријаршији, јер сви, па чак и Његова Светост имају и оца и матер.

К.

Вести из места и са стране.

Члановима Српски Књижевне Задруге јављам, да сам од г. Тихомира Остојића примио поверенство за Нови Сад и околину. — Јован Живојновић, професор.

Угарски коњи у јужној Африци. Како из Лондона јављају, угарски коњи врло добро су се показали до сада у јужно-афричком рату. Енглеска је влада наумила стога да још 1901. године купи у Угарској тридесет и шест хиљада коња, и да их пошаље у Транзвал. Она је, како веле, стога већ ступила у преговоре са трговцима. Из Фијуме ће се у скоро кренути за Африку и опет један брод са 1000 угарских коња. То је четрнајести брод већ, који је угарске коње однео у далеку Африку. Ако се ова вест доиста обистини, онда ће коњи код нас прилично поскупити.

Пешице по Европи. Из Лондона пишу „Б Н.“ ово: Овде се бави Србин Михаило О. Миловановић, бивши поднаредник. Он се решио да обиђе Европу пешице без пара; ово је већ друга година како путује, и још му је остало да обиђе Енглеску, Португалску, Шпанију и Италију. Миловановић је висок, јако развијен, има риђу кратку браду, плаву дугачку косу, а на себи кадифену блузу са пантљиком друштва „Душана силнога“. Када га виде Енглези, а они иду за њим и вичу: Исус Христос. Једнога дана срете га на улици неки сликар, који говори руски, и позва га, да га слика. Сликар је већ две и по године тражио модел за лик Исуса Христа и сад је нашао Миловановића. Сликар га већ слика. Многе лондонске госпођице звале су овога да га цртају. У једноме друштву запита га једна госпођа за што путује и хоће ли за то добити новаца, а он одговори ово: „Један се странац кладио у новац, да пешице обиђе свет, а ја сам први Словенин у XIX. веку, који ће, не за опкладу, него из задовољства, пешице и без пара обићи целу Европу“. — Лондонски листови доносе белешке о Миловановићу и истичу како он личи на Исуса Христа. — Види се, како су Енглези — паметни.

Побегла у харем. У Букурешту врло много говоре о једном врло занимљивом случају, који се десио једном румунском конзулу. Конзулова жена беше из најугледнијих породица румунских у Букурешту. Са својим мужем је задовољно живела и с њиме је петоро деце изродила. Но од једном дође јој друга памет. Муж њен беше конзул у једној вароши где је доста Турака. Син тамошњег валије леп угледан, стасит Турчин страшно се заљубио у конзулову жену. И кад је ова пристала, а он ти је једне лепе ноћи дограби па однесе у свој харем. Несретни муж који до сад ништа ни видео ни слутио није, беше престрављен да су му жену на силу одвели па можда злоставили и убили Отиде одмах код сина валијина, затражи жену своју и уједно задовољштину због тешке му нанете увреде части. Млади Турчин нехтеде му дати ни једно ни друго, јер рече, жена твоја сама је хтела да ми добегне. А кад је конзул тражио, да је види и с њом се разговори, млади Турчин, одведе га у свој харем, где је конзул поред осталих була у првом реду видео и своју жену. Но како се изненади кад му ова ни пет ни шест рече, да би луда била, кад би се вратила њему, а напустила харем и лепог Турчина. То јој не пада ни на памет. Конзул отиде валији да се потужи, но валија му рече, да он не може свога сина приморавати у стварима која се срца тичу. Несретном конзулу не остаде ништа друго но да се поутеши са своје петоро деце. Ал ни то му не дадоше. Једне ноћи провалише Турци у његову кућу и однеше све петоро деце матери у харем. Млади Турчин не хтеде конзулу децу вратити, јер како рече, деца су донета на жељу материну, која без њих не може да живи. Конзулу није преостало сад ништа друго, већ дипломатским путем да гледа да дође до своје деце, па ако хоће и жене, коју је врло волео. Румунија је у тој ствари већ учинила кораке код порте.

Жандари ортаци лопова. Још се говори о злочинима бугарско-мађедонског комитеа, а ево где се у Бугарској догодило још једно зло. Како из Софије јављају, у Бугарској су ушли у траг једној великој лоповској и разбојничкој дружини. Но што је најлепше поглавица те дружине је један велики часник бугарске жандармерије. 7 жандарских официра и сви чланови тајне жандармерије су чланови те красне дружине. За своју красну компанију хтели су да задобију и многе административне чиновнике општинске, градске и државне, како би и ова звања могли поткрадати. Али ту су и насели. Јер их је административни чиновник прво испипао па онда издао. Силна су апшења извршена, и бугарска влада заложила се сва, да ову бруку сакрије од света што више може.

Велика несрећа на Црном Мору. Како из Одесе јављају, на Црном Мору догодила се ово дана велика несрећа. До четрдесет турских породица хтедоше из Одесе да се врате у Цариград. И да би их пут јефтиније стао у Куруку изнајмише велику барку, на којој беху само два матроза. На путу их међу тим сустиже велика бура и да би барку спасли да не потоне побацаше сву децу у море. А кад и то није помогло а они побацаше и жене. Бура и вијор беху међу тим тако ужасно јаки, да су и људе побацали са барке. На њој је остао само један дечко, који се био сакрио испод даске и себе за барку привезао, те га бура не мога бацити у море. Један брод из Одесе наиђе касније на барку, спасе дечка, који је испричао сву грозоту, што се збила на барки.

Ослепио при богослужењу. У Араду је служио јуче, у четвртак, један млад свештеник у цркви. Кад, ал' уједаред осети, како му се купе оба ока. Затим осети јак бол и у тај мах изгуби вид. Једном свом познанику се тужио млади свештеник: — Брзојавио сам — вели — својој матери. А сад се молим Богу, да ми ма само за часак даде вид, да у свом веку бар, још једном видим своју милу мајку.

— Свештеник беше одавна кратковид и носио је веома оштре наочари. При том му се сушило једно око и говори се, да га је више лечника опомињало, да извади то око, јер иначе може да пређе зло и на друго око. Лекари се слабо надају, да ће икад повратити вид.

Михајло Илић утопио се. Земунска полиција известила је управу вароши Београда, пре два дана да је на дунавској обали код села Борче нађен леш. који је веран опису, који је у листовима изашао о Михаилу Илићу, благајнику Народне Банке. Управа вароши Београда послала је била свога писара г. Душана Алимпића, да у друштву ујака Михаилова, г. Вучка Ц. Илића, бакалина, прегледа леш и како су они отуда јавили, леш је покојног Михаила. У оделу леша је нађено неколико хартија. Чим су они јавили ово о лешу, одмах је отпутовао један члан управе вар. Београда и неколико чиновника Нар. Банке, који познају добро Михајла, да се и они увере о лешу Михајлову. О њихову резултату јавићемо доцније. — Међутим некоји београдски листови јављају, да је Илића похарао и у воду бацио да се удави његов пратилац. Но ово треба да се утврди.

Не даду му ни у гробу мира. Читамо у панчевачком „Грађанину“: Прошле недеље десио се на гробљу случај потајног или крадом ископавања мртваца. Прошлојесењег вашара убијен је био Тоша Шаманц из Уздина, те је сахрањен на гробљу и то у оделењу за Романе. Дигла се породица умрлог, те по свој прилици хтела да га ископа и пренесе у своје родно место. Свакако су тај посао чинили крадом и ноћу; али, или је когод наишао, или их је у послу затекла зора, тек нису свој посао извршили, дошли су до заклопца од мртвачког сандука. Овај је случај одмах пријављен полицији, која је одмах испослала комисију и констатовала откопавање, али се уједно уверила да је дотично мртво тело у сандуку. За овима, који се на овај посао дадоше, полиција трага.

Прилози на српско народно позориште: 1.) Госпођа Емилија Мунцићка Векецка, председница „Добротворне задруге Српкиње“ у В. Бечкереку, уписала се за члана „друштва за српско народно позориште“ и исплатила је целу прописану чланарину у износу од 100 круна. — 2) „Добротворна задруга Српкиња“ у В. Бечкереку платила је у име III. и IV. рате своје чланарине 66 круна. — 3.) Г. др. Славко Милетић, лекар у Вршцу, платио је у име II. рате своје чланарине 20 круна. — 4.) Г. Мата Матејић, трговац у Вршцу, платио је у име II. рате своје чланарине 20 круна. — На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Бугарски разбојници у Турској. Из Водена стигле су београдским листовима вести, да је турска војничка потера ухватила 14 Бугара разбојника, који су пре кратког времена убили Хусеина ефендију Бербецију, Хаџи Јусуфа и Мехмеда Алију. Осим тога у околини Мелника и Петрића појавиле су се две чете разбојничке, које су прешле из Бугарске, наоружане државним пушкама и снабдевени обилно муницијом. Те чете предводе неки Стојан и Донче. Турци су послали јаке војничке потере за њима. Једна од тих потера сукобила се са једном разбојничком четом Арбанаса и потукла се. Убијена су два војника и један Арнаутин. Стојанова чета убила је четири имућна Турчина код Мелника. У селу Неретљу, где су пре извесног времена бугарски разбојници убили грчког свештеника Папаконстанднна, убили су пре две недеље Бугари једног грчког поданика по имену Христа Дојчина. У опште, из Бугурске прешло је за последња три месеца неколико разбојничких чета, које пљачкају око Штипа и по струмничким селима, и убијају богатије људе.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 14. новембра.

Будимпешта. Министар просвете Влашић укинуо је овдашњи универзитетски клуб. Узрок су томе многе афере двобоја.

Пекинг. Оделење Милфелдово после великих тешкоћа стигло је до великих зидова и извесило тамо немачку заставу.

Петроград. Здравствено стање царево врло повољно.

Париз. Националиста Дени пријавио је своју интерпелацију, да ли је Француска у стању, да на основу хагске конференције посредује између Енглеске и Транзвала. Министар спољних послова одбиће интерпелацију.

Лондон. Потврђује се вест о устанку Агаденсмалиса. Подкомесар Соналес убијен.

Трговина.

НОВИ САД, 14. новембра 1900. г. Пшеница прве каквоће фор. 6·——5) н. Пшеница средња фор. 6·30—40 н. Пшеница лакша роба фор. 6·10—20 н. Наполица ф. 5·— —50 н. Јечам нови ф. 5·30—50 н. Зоб фор. 4·80—5·— н. Кукуруз у зрну нови фор. 4·10—25 н. нови у клипови ф. 3.10—20.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пањена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе мере
„ средњи . .	29—30 нов.	
„ лаки . . .	27—28 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	30—33 нов.	по клгр.
Јагњци	———	фор по пару.
Овци .	8—16 фор.	по пару.

Стање воде под Новим Садом.

12. новембра било је . . . . . 1·47 мет.
13. новембра било је . . . . . 1·56 мет.

Званичне белешке будимпештанске берзе.

13. (26.) новембра 1900.

Пијаца је трома била. Продато је на 15.000 метерски центи. Цена је пала са 5 потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 15 пот. до 7 кр. 55 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 10 пот. до 7 кр. 75 п.; поштанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. — пот. до 7 кр. 65 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 45 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 95 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 6 кр. — п

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 6 кр. — п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 75 п.

Репица, цена од 50 кгр. од — кр. — пот. до — кр — пот.

Проја, од 5 кр. — п. до 5 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 61 кр. — п. до 61 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 49 кр. 50 п. до 50 к. — п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 15 кр. — п. до 16 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 15 кр. 75 п. до 15 кр. 80 п. српски пекмез 18 кр. 25 п. до 18 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 41 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 19 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	115 кр. 10 п
Угарска крунска рента	90 кр. 35 п
Аустријска златна рента	115 кр. 70 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 07 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 70 п.

Књижевни огласи.

Изишао је из штампе:

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР
СА СУВРЕМЕНИМ СЛИКАМА
ЗА ГОДИНУ 1901.
ИЗДАЊЕ:
„РАДА“, ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА
ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА И НОВИНА У РУМИ.

На корицама је израђена дивна слика, у 12 боја, која представља рад.

Слика је рађена у једном од првих светских завода у Прагу.

Календарски део овога календара израђен је најбрижљивије. — *Из забаве* има у овом календару: *Песама, приповедака, слика и цртица.* — Ван тога има чланака *из политике, из воћарства, из науке о васпитању, из права и из историје.* Даље има *из црквених прилика, из животописа, из виноградарства и подрумарства, из пчеларства, из астрономије, из автономије, из народног здравља и из задругарства.* Има *корисних бележака.*

Вашари су израђени веома исцрпно и распоређени су *по месецима.* Ван тога има: поштанска тарифа, тарифа за брзојаве, лествица за жигове итд.

Слике. У календару „Раду“ има осим 12 слика из воћарства, још 65 укусно израђених савремених слика. — Велика насловна слика је: *Др. Светозар Милетић са своји унуци.* Има ван тога слика из: *Угарске, Хрватске и Славоније, Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Далмације и Боке Которске, Русије, Ческе, Италије* и *Транзвала.* Даље има слика *са париске изложбе и из Кине.*

Све ове слике протумачене су опширно тако, да онај који чита те описе, има слику најважнијих догађаја из 1900. године.

Календар „Рад“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара, а износи преко 10 штампаних табака, 162 стр. осим огласа.

Цена му је 1 круна.

Препродавци који узму већи број календара, имају рабата 33% или сваки трећи календар. Но поштарину плаћају они.

Са поруџбинама се треба обратити на потписаног у Нови Сад.

У Новом Саду крајем септембра 1900.

Коста Лера,
главни повереник деон. друштва „Рада“,
за издавање срп. књига и новина.

ДЕВЕСИЉЕ

ИЗ ВИЉЕЖАКА У ПРОЗИ СРБИНА МУХАМЕДАНЦА
АЛИВЕРИЋА ТУЗЛАЋА
УПЈЕСМИО
ЗМАЈОВА.

Издање „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

ЦЕНА 1 КРУНА.

Ове песме, украшене са ликом песниковим већ су угледале света, те се обраћам свима онима, који желе имати и растуривати ове песме, да се обрате на потписанога.

Растуривачи ће имати 25% рабата.

С поштовањем
Коста Лера,
главни повереник деон. друштва „Рада.“

ОГЛАСИ.

ПРОДАЈА КУЋЕ
У ЖАБЉУ (у Бачкој).

Продаје се из слободне руке кућа **без терета,** зидана недавно од тврдога материјала, *подесна за сваку радњу,* пошто је на пијаци на најживљем месту.

Ко жели упустити се у погодбу, нека се с тачном адресом обрати на администрацију овога листа, која понуде доставља власнику куће. 603 5-6

ОВОГОДИШЊИ
ОРАЈА

у свакој количини има у 627 1—3
МИРКА ЋИРИЋА
трговца у Митровици Сремској.

Ако желите добру
КАФУ
да пијете, то наручите код
Fiumaner
Kaffee-Import-Gesellschaft
aus Fiume.

4 ¼ кгр. New-Cuba, фина чиста 6 ф. 75 н.
„ „ Manila, мирисава, јака 6 ф. 75 н
„ „ Hodeida-Mocca ванр. кус 7 ф 42 п.
„ „ Soerabaja најпријат. пиће 8 ф. 55 н.
„ „ Cuba, Ceylon, Menado,
ванр. мешавина (свака сорта башка) 7 ф. 42 н.

Са кафом се може упаковати и ¼ кгр.
Imperial-Thee 1 ф. 60 н
Све са плаћеном поштарином и ђумруком поштанским поузећем. 598 6—10

Ценовник бадава о нашем трошку.

ДОКТОР ЈОСИФА КРИГЛА
ПРАВА ЕНГЛЕСКА
ТАНОХИН-ПОМАДА

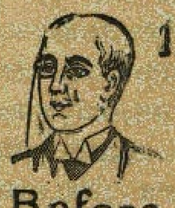

1. предупређује пре времена опадање и седоћу косе на глави и бради и унапређује растење исте. Једна теглица франко без трошка кошта, кад се новац у напред пошље

3 КРУНЕ.

Chief-Office 48., Brixton-Road, London, SW.
Поруке треба упутити на: 595
APOTHEKER A. THIERRY'S BALSAM-FABRIK
in **Pregrada** bei **Rohitsch-Sauerbrunn.**
Знатан попуст, који на велико поруче.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.